

Список литературы

- 1.N.Negroponte. BeingDigital. Wired//<https://www.wired.com/1995/02/negroponte-27/>
2. Послание Главы государства Касым-Жомарта Токаева народу Казахстана. 1 сентября 2020 г.//<https://www.akorda.kz>
3. Перечень востребованных сервисных и промышленных профессий в рамках программы «Жас маман»//<https://iac.enbek.kz/ru/node/645>
4. Обзор системы 1С:Предприятие 8//<https://1c.kz/v8/>
5. Навыки для резюме//<https://hr-portal.ru>
6. The 2020 Official Annual Cybercrime Report//<https://www.herjavecgroup.com>
7. Кодекс этики профессиональных бухгалтеров, членов ОО «Палата профессиональных бухгалтеров Республики Казахстан» (24 апреля 2007 года)//<https://online.zakon.kz>
8. Рейтинг страховых компаний – 2019//<https://forbes.kz>
9. Приказ Заместителя Премьер-Министра Республики Казахстан - Министра финансов Республики Казахстан от 25 июня 2014 года № 291 «Об утверждении Правил проведения сертификации кандидатов в профессиональные бухгалтеры»// <http://adilet.zan.kz/>

Бағалау қызметіндегі сандық технологиялар: даму үрдістері мен перспективалары

Э.Ж. Сыздыкова¹, Г.А. Шакенова², С.М. Султанова³

¹Э.ғ.к., «Бухгалтерлік есеп және аудит» кафедрасының меңгерушісі

²Э.ғ.к., «Бухгалтерлік есеп» кафедрасының доценті

³Э.ғ.м., «Бухгалтерлік есеп және аудит» кафедрасының аға оқытушысы
elmira5as@mail.ru, guli_w.a@mail.ru

^{1,2}Е.А. Бөкетов атындағы Қарағанды университеті

³Ташкенттің мемлекеттік Көлік Университеті

Аннотация: Мамандандырылған қолданбалы бағдарламалар пакеттерін енгізуге, ұқсас объектілер (аналогтар) бойынша қажетті ақпараты бар кәсіби мәліметтер базасын құруға негізделген бағалау қызметін автоматтандыру бағалау рәсімін жеделдетуге ғана емес, сонымен қатар ықтимал қателер санын азайтуға, сондай-ақ бірдей бағалау объектілері бойынша есептерді біріздендіруге мүмкіндік береді. Соңғы уақытта бағалау қоғамдастықтарында жаңа, электронды бағалау туралы есеп нұсқасына көшуге байланысты өзгерістер болды, олар сонымен қатар жаңа мамандандырылған қолданбалы бағдарламалар пакеттерін енгізуді талап етеді.

Кілт сөздер: сандық технология, бағалау қызметі, қолданбалы бағдарламалар, электронды бағалау туралы есеп, ақпараттық технологиялар, бағдарламалық өнім, мүлік.

Соңғы онжылдықтарда әлем сандық технологиялар оны қалыптастырудың негізгі құралына айналатын жаңа типтегі экономикаға бет бұруда. Жеке және мемлекеттік секторлардың жұмысында ақпараттық технологиялардың рөлін кеңейту сандық мемлекетке көшу үшін негіз болып табылады.

Сандық трансформация идеясы бүкіл әлемді қамтиды. Қазіргі әлемде сандық технологиялар елдер экономикасын дамытуда маңызды рөл атқарады. Сандық технологиялар бірқатар артықшылықтар берді - халық пен бизнестің мемлекеттік қызметтерге қол жеткізуін оңайлату, ақпарат алмасуды жеделдету, бизнес жүргізу үшін жаңа мүмкіндіктердің пайда болуы, жаңа сандық өнімдерді жасау және т.б. Сандық технологиялар қалай дамуда, әлемдік тәжірибе қандай және бағалау қызметінде серпілістің қандай мүмкіндіктері бар.

Жетекші әлемдік сарапшылардың болжамдары бойынша 2020 жылы әлемдік экономиканың 25% - ы сандық болды және мемлекетке, бизнес пен қоғамға тиімді өзара іс-қимыл жасауға мүмкіндік беретін экономиканы сандық технологияларын енгізу барған сайын ауқымды әрі серпінді үрдіске айналып келеді. Автоматтандыру және цифрландыру белсенді дамып келеді және басқа салаларға әсер ете алмайды. Бағалау қызметі де ерекшелік емес.

Қазіргі уақытта әлемде әр түрлі нысандарды бағалау үшін қолданбалы бағдарламалық қамтамасыздандыру пайда болуда. Алайда, қолданбалы бағдарламалар пакеттері әлі де жеткіліксіз.

Бағалаушылардың қызметін жеңілдетуге арналған алғашқы бағдарламалық өнімнің пайда болуы, Қазақстанда және Ресейде бағалау қызметінің жандануы басталған XX ғасырдың 90-шы жылдарының басында болды. Бастапқыда объектілер базасы болған жоқ, сондықтан олар негізінен MS Word және

MS Excel стандартты кеңсе бағдарламаларын қолданды және біртіндеп арнайы бағдарламалық өнімдерге қажеттілік пайда болды.

Ресейде 1993 жылы бірінші болып Мәскеу пәтерлерінің құнын есептеу үшін "Рынокр-М" бағдарламалық өнім жасалды. Содан кейін жылжымайтын мүлікті, жабдықты және жалпы жылжымалы мүлікті бағалауға арналған бағдарламалар жасалады. 2003 жылдан бастап машиналарды бағалауға мүмкіндік беретін бағдарламалар, сондай-ақ кең ауқымды әмбебап бағдарламалық өнімдер пайда болды [1].

Интернетке шолу қазіргі уақытта Ресейде бағалаушылар қызметіне шамамен 10-20 бағдарлама бар екенін көрсетті. Мүмкін, сатуға емес, ішкі тұтыну үшін жасалған өте кішкентай бағдарламалар бар шығар. Қоғамдастыққа ұсынылған жабдықтар, жылжымайтын мүлік және көлік құралдарын бағалаумен байланысты.

Қазіргі уақытта Қазақстанда бағалау саласында бағдарламалық қамтамасыз етілу өте аз, тіпті бірлі жарым деп айтуға болады. Негізінен көбі бұлар Ресейлік немесе басқа шетелдік бағдарламалар.

Сонымен қатар, шетелде және Ресейде бағдарламалық өнімдер үнемі жетілдіріліп отырады. Айта кететін жай, «Бағалаушы PRO» бағдарламасының бөлігі болып табылатын «Есептеуші PRO» жүйесі енді Ресей Федерациясындағы жылжымайтын мүлікті жалға беру және сату туралы екі ірі хабарландыру базасы: Cian.ru және Domofond.ru бойынша ақпарат іздеуге мүмкіндік береді, бұл бағалаушыларға Ресей мемлекетінің барлық қалаларында аналогтарды табуға мүмкіндік береді. Аналогты кез-келген ақпарат көздерден оның параметрлерін көрсету арқылы қолмен жасау функциясы пайда болды. Осылайша, пәтерлердің құнын есептеу үшін осы бағдарламалық өніммен жұмыс жасау кезінде MS Excel-ді параллель пайдалану қажеттілігі толығымен жойылды. Жақын арада әзірлеуші ақпараттық базалардың санын Avito.ru хабарландыру тақтасымен толықтыруды жоспарлап отыр, бұл қажетті нысандарды іздеудің сәттілік ықтималдығын едәуір арттыруы керек. Сонымен қатар ValMaster™ FM / Facilities Management - тің 100 + FORUM RUSSIA-дағы соңғы нұсқасы-2015 жылғы Ресейдің басты оқиғасы болды, бұл биіктігі 100 қабаттан асатын ғимараттарды жобалауды, салуды және пайдалануды ұйымдастыруға арналған, қазіргі заманғы конструкцияларды, жабдықтар мен инженерлік жүйелерді пайдаланудың ақпараттық-басқарушылық технологиялары саласындағы импортты алмастырудың мемлекеттік міндетін іс жүзінде шешетін бағдарламалық өнім ретінде атап өтілді [2].

Айта кету керек, қазіргі уақытта әртүрлі нысандарды бағалау үшін қолданбалы бағдарламалық қамтамасыздандыру көп. Алайда, қолданбалы бағдарламалар пакеттері әлі де жеткіліксіз.

Бағалау қызметін автоматтандыруды одан әрі дамыту, қолда бар технологияларды жетілдіру және әсіресе олар әлі де қолданылмайтын бағалау түрлерінде, мысалы, зияткерлік меншік пен материалдық емес активтердің құнын бағалауда жаңаларын құру қажет.

Қазіргі уақытта бүкіл әлемде бағалау қызметін реформалау жүріп жатыр, бұл тек бағалаушыларға ғана емес, сонымен бірге олар қолданатын бағдарламалық қамтамасыздандыруға да жаңа талаптар қояды.

Жалпы, бағалау қызметіне арналған бағдарламалық өнімдер нарығының дамуы бірқатар объективті себептерге байланысты:

- ақпаратты алу және өңдеу жылдамдығына талаптардың артуымен;
- есептерді құрастыру үшін құжаттаманы өңдеу процесін жеделдету;
- бағалаудың әдіснамалық базасын күрделендіру, жаңа халықаралық және ұлттық стандарттарды қабылдау;
- шешім қабылдауды қолдау жүйесін қалыптастыру және т. б.

Интернет-ресурстарды зерттеу қазіргі уақытта бағалау қызметіне арналған бағдарламалық өнімдер нарығы бар екенін көрсетті, бірақ әлі күнге дейін бағалаудың барлық түрлерін қамтымайды. Көптеген ұйымдарда ішкі тұтыну үшін жасалған бағдарламалар бар.

Қазіргі уақытта бағалау қызметі нарығында демпингтік бағалар басым, компаниялар тапсырыс берушілермен өте төмен бағамен үлкен көлемде қызмет көрсетуге келісім жасайды. Осыған байланысты бағалау компаниялары қалыспай үшін үлкен күш салуға және басқа шараларды қоса алғанда, өз қызметіне әртүрлі IT - шешімдерін енгізуге мәжбүр.

Айта кету керек, автоматтандыру бағалау компаниясының өнімділігін арттыру үшін ғана емес, сонымен қатар бағалаушының жұмысын ыңғайлы ету үшін де қажет. Мысалы, әр жеке банк үшін жеке бағалау есебінің түрі мен нысанына қойылатын көптеген әртүрлі талаптарды сақтау бағалаушыға активтің құнын есептеуден гөрі көп уақыт алады. Сонымен бірге, көптеген бағалау компаниялары есеп беру уақытын қысқартатын өзіндік әзірлемелерге ие. Бағалау қызметін автоматтандырудың негізгі артықшылықтарының арасында: уақытты үнемдеу; арифметикалық және

орфографиялық қателер санын азайту; бағалау туралы есептердің әртүрлі визуалды нысандарын пайдалану мүмкіндігі және т. б.

Электрондық форматтарды енгізу жаңа бағыт болып табылады және нарықтың барлық қатысушылары бұл жұмыстың маңыздылығын түсінбейді. Қазірдің өзінде бағалау туралы есептердің электрондық форматтарын, оның ішінде реттеуші деңгейде енгізу практикасын дамытуға үлкен көңіл бөлу қажет, өйткені мұндай құралдар уақыт өте келе объектілер құнының мониторингі үшін қажетті Талдамалық деректердің үлкен ауқымын басқаруды жүзеге асыруға және талдамалық зерттеулерді тиімді және қысқа мерзімде жүргізуге мүмкіндік береді. Атап айтқанда, бұл салық органдары, басқа бақылаушы органдар үшін пайдалы болар еді, «күдікті» мәмілелерді тіркеуге, кадастрлық құнды дәлірек бағалауға және т. б. мүмкіндік береді.

Сандық технологияларды қолдану екінші үлкен мәселені шешеді. Атап айтқанда, бағалау бойынша есептің электрондық нысанын енгізу бағалау компаниясының барлық бөлімшелерінде бір уақытта электронды түрде есептерге орталықтандырылған бақылауды ұйымдастыруға мүмкіндік береді, бұл тәуекелдерді төмендетудің қосымша факторы болып табылады. Сонымен қатар, есептің электронды нысанын қолдана отырып, шығындарға әсер ететін түрлері, түрлері, көлемдері және басқа да сипаттамалары бойынша ақпараттың құрылымдық сақталуын қамтамасыз етуге болады. Мысалы, кепіл объектілерінің құнына әсер ететін барлық негізгі сипаттамалардың дерекқорда сақталуы кепіл портфельдерін қайта бағалау кезінде дәлірек бағалаудың кепілі болып табылады [3].

Қорытындылай келе, электронды түрде стандарттау Қазақстанның барлық өңірлерінде жылжымайтын мүлік объектілерінің барлық түрлері бойынша маңызды ақпаратты ыңғайлы стандартталған түрде жинақтау бойынша жүйелі жұмысқа әкеледі деп айтуға болады, бұл өз кезегінде жылжымайтын мүлік объектілері бойынша бастапқы деректердің сапалы жақсаруына әсер етеді. Бағалау объектілерінің түрлері бойынша бағалау жұмыстарын электрондық стандарттау, бірінші кезекте, жылжымайтын мүлік объектілеріне қатысты болады және бағалау жүргізу кезінде қолдануға болатын ұқсас объектілер мен нарықтық көрсеткіштердің жеткілікті үлкен базасын жинақтауға мүмкіндік береді. Базалар мен стандартталған өнімдерді пайдалану бағалау кезінде қызметтердің құнын едәуір үнемдейді.

Әдебиеттер тізімі

1. Электрондық сайт «Appraiser.RU. Вестник оценщика». URL: <http://www.appraiser.ru/default.asp>
2. Электрондық сайт «Оценщик.ру». URL: <http://www.ocenchik.ru/docs/1244-electron-otchet-ocenke-kvartiry.html>
3. Электрондық сайт «Форум независимых оценщиков движимого имущества». URL: <http://kikindaocenka.borda.ru>

Бухгалтерлік есептегі виртуалды қойма тетігі

Ж.Т.Хишаева¹, М.Б.Бұбархан²

¹Э.ғ.к., бухгалтерлік есеп және аудит кафедрасының доценті,

²«Есеп және аудит» мамандығы бойынша 2 курс магистранты
zhanat-t2007@mail.ru, Bubarhan.marjan@mail.ru

^{1,2}Академик Е.А. Бөкетов атындағы Қарағанды университеті, Қарағанды қ.

Қазақстанның экономикалық даму жолындағы ең басты міндеті цифрлық технологияға толық қанды көшіп, заманауи тұрғыда және дамыған мемлекеттер деңгейінде әрекет ету. Осыған сәйкес кәсіпорындардың бухгалтерлік есебін дамыту жолында және қағазбен жұмысты азайту мақсатында виртуалды қойма жүйесі іске асуда. Виртуалды қойма жүйесінің негізгі міндеті елімізде өңделетін және өзге елден келетін тауарларды автоматты режимде бақылау. Кәсіпорындағы бухгалтерлік есептің тауарлық материалдық қорлар бөліміндегі жүргізілетін шаруашылық операцияларды оңтайландыру және толық қанды есебін жүргізу мақсатында виртуалды қойма таптырмас құрал болып табылады.

Кілт сөздер: бухгалтерлік есеп, виртуалды қойма, тауарлық-материалдық қорлар, шот фактура, жаңа модуль.

Президент Қасым-Жомарт Тоқаевтың Қазақстан халқына 2020 жылғы 1 қыркүйектегі «Жаңа жағдайдағы Қазақстан: іс-қимыл кезеңі» атты жолдауының «Цифрландыру – барлық реформаның